

การดำเนินงานควบคุมยาสูบตามองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
และพฤติกรรมกาสูบบุหรี ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุดรธานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกสุขภาพและพฤติกรรมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การดำเนินงานควบคุมยาสูบตามองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และพฤติกรรมกาสูบบุหรี ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุดรธานี

TOBACCO CONTROL BASED ON THE HEALTH PROMOTING SCHOOL COMPONENTS AND SMOKING BEHAVIOR AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN UDONTHANI PROVINCE

สุทธิดา นิ่มศรีกุล 4737470 PPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกสุขภาพศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ลักขณา เต็มศิริกุลชัย, ปร.ด., สุปรียา ดันสกุล, ก.ด., ภรณ์ วัฒนสมบุรณ์, ปร.ด., มณฑา เก่งการพานิช, ปร.ด.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เชิงสำรวจแบบตัดขวางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ความรู้ เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรีและพฤติกรรมกาสูบบุหรี 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี และพฤติกรรมกาสูบบุหรี 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ ทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี กับพฤติกรรมกาสูบบุหรี สุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองและทองแดง จำนวน 483 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Chi-Square test

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรูู้ ได้แก่ นโยบายสุขภาพของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอนและบริการสุขภาพ ส่วนปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเจตคติต่อการสูบบุหรี ได้แก่ ความสัมพันธ์กับชุมชน และบริการสุขภาพ และปัจจัยองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการตัดสินใจ ได้แก่ นโยบายสุขภาพของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรูู้ ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี การเข้าถึงบุหรี และการนับถือตนเอง ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเจตคติ ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี การเข้าถึงบุหรี และการนับถือตนเอง ด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการตัดสินใจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี และการเข้าถึงบุหรี รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เพศ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี และการเข้าถึงบุหรี และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ได้แก่ เพศ ชั้นปี ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี การได้รับสื่อ การเข้าถึงบุหรี และการนับถือตนเอง นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกาสูบบุหรี ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี การมีเพื่อนสูบบุหรี การเข้าถึงบุหรี และการนับถือตนเอง

ความรู้ เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกาสูบบุหรี ($p\text{-value} < 0.010$) จากการศึกษานี้ การส่งเสริมพฤติกรรมกาไม่สูบบุหรีในนักเรียน ควรเน้นแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการไม่สูบบุหรี รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทักษะที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรีของนักเรียน

คำสำคัญ : การควบคุมยาสูบ / โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ / พฤติกรรมกาสูบบุหรี

TOBACCO CONTROL BASED ON THE HEALTH-PROMOTING SCHOOL COMPONENTS AND SMOKING BEHAVIOR AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN UDONTHANI PROVINCE

SUTTHIDA NIMSRIKUL 4737470 PPHP/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN HEALTH EDUCATION AND BEHAVIORAL SCIENCES

THESIS ADVISORY COMMITTEE : LAKKHANA TERMSIRIKULCHAI, Ph.D., SUPREYA TANSAKUL, Ed.D., PORANEE WATANASOMBOON, Ph.D., MONDHA KENGGANPANICH, Ph.D.

ABSTRACT

This cross-sectional survey research was aimed to study: 1) knowledge, attitudes and skills relating to smoking and smoking behavior; 2) the relationship between the factors regarding health-promoting school components and personal factors, and knowledge, attitudes and skills relating to smoking and smoking behavior; and 3) the relationship between knowledge, attitudes, skills relating to smoking and smoking behavior. The samples were composed of 483 students selected from health promoting schools, gold and bronze levels. A questionnaire was used to collect data and the data were analyzed by computing frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Chi-Square test.

The results of the research showed that there was a statistically significant correlation between knowledge and the factors regarding health-promoting school components, which includes the school's health policy, physical environment, social environment, relationship with community, teaching-learning activities, and health services. The factors regarding health-promoting school components that were found to relate significantly with attitudes toward smoking were: the relationships with the community and with health services. The factors relating to health-promoting school components that were found to relate significantly to decision-making skills were: the school's health policy, physical environment, social environment, and teaching-learning activities.

The personal factors that were found to relate significantly with knowledge were gender, school achievement level, having close friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem. The personal factors that were found to relate significantly with attitudes toward smoking were gender, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem. The personal factors that were found to relate significantly with decision-making skills were gender, age, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close friends who were cigarette smokers, and access to cigarettes. The personal factors that were found to relate significantly with effective communication skills were gender, having close friends who were cigarette smokers, and access to cigarettes. The personal factors that were found to relate significantly with emotional and stress management skills were gender, grade, school achievement level, having family member who were cigarette smokers, receiving media, access to cigarettes, and self-esteem. Besides, the personal factors that were found to relate significantly with smoking behavior were gender, school achievement level, having family members who were cigarette smokers, having close-friends who were cigarette smokers, access to cigarettes, and self-esteem.

Significant correlation was found between smoking behavior and the following variables: knowledge, attitudes toward cigarette smoking, decision-making skills, effective communication skills, and emotional and stress management skills (p -value < 0.01). In order to promote non-cigarette smoking behavior among school students, the emphasis should be placed on the concept of the health-promoting school relating to non-smoking, including developing knowledge and skills related to smoking of students.

KEY WORDS : TOBACCO CONTROL / HEALTH-PROMOTING SCHOOLS / SMOKING BEHAVIOR

193 pages